

GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA I.

Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszékén
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet
és a Balassi Kiadó
közreműködésével

Készítette: Szántó Zoltán

Szakmai felelős: Szántó Zoltán

2010. június

GAZDASÁGSZOCIOLÓGIA I.

Sillabusz

Tárgyleírás

A tárgy célja, hogy áttekintést adjon a hallgatók számára gazdaságyszociológia fontosabb klasszikus és kortárs koncepcióiról. Az egyes témakörök tárgyalása során először szemügyre vesszük a klasszikus szerzők időtálló gondolatait, majd ezekre támaszkodva igyekszünk megismerkedni a modern gazdaságyszociológia fontosabb elméleti és empirikus kutatási eredményeivel.

Az előadások a tárgyalt problémák általános kereteinek és jellemzőinek ismertetésére vállalkoznak, majd a szemináriumi munka keretében ezek elmélyítésére teszünk kísérletet, klasszikus szakszövegek racionális rekonstrukciója és megvitatása, kiselőadások stb. formájában.

A hallgatók a kurzus elvégzése során megismerkednek a gazdaságyszociológia klasszikus témaköreivel és fontosabb kortárs irányzataival. Képesé válnak arra, hogy szociológiai fogalmakat, elméleteket és modelleket alkalmazzanak gazdasági jelenségek leírása, magyarázata és interpretációja során.

Tematika

BEVEZETÉS

1. Előadás: A gazdaságyszociológia fogalma. A gazdaságyszociológia fejlődésének szakaszai

Szeminárium: A *mainstream* közgazdaságtan és a gazdaságyszociológia

Irodalom:

- N. J. Smelser–R.Swedberg: *Introducing Economic Sociology* (részlet)
(in: **HES, 3–25.**)
- N. J. Smelser–R.Swedberg: *A gazdaság szociológiai szemléletmódja*
(in: **GRISZ, 31–44.**)
- Lengyel Gy.: *A kelet-európai gazdaságyszociológiáról: problémák és kihívások*
(in.: **Szociológiai Szemle, 1995. 4. sz.**)

2. Előadás: A klasszikus, a „rég” és az „új” gazdaságszociológia
Szeminárium: Szociológiai gazdaságkonceptciók

Irodalom:

- M. Weber: A közösségek gazdasági kapcsolatai (gazdaság és társadalom) általában **(in: GÉSZ, 7–14.)**
- Polányi K.: A gazdaság mint intézményesített folyamat **(in: GÉSZ, 37–48.)**
- M. Granovetter: A gazdasági intézmények társadalmi megformálása **(in: GÉSZ, 61–78.)**

GAZDASÁGI RENDSZEREK SZOCIOLÓGIÁJA

3. Előadás: Gazdasági rendszerek 1.
Szeminárium: Klasszikus kapitalizmuskonceptciók

Irodalom:

- M. Weber: A kapitalizmus fogalma és előfeltételei **(in: GSZ, 49–56.)**
- W. Sombart: A kapitalizmus természete és létrejötte **(in: GRISZ, 49–62.)**
- J. E. Stiglitz: ELŐSZÓ Polányi Károly: A nagy átalakulás c. könyvének 2001. évi kiadásához **(9–20.)**

4. Előadás: Gazdasági rendszerek 2.
Szeminárium: A piaci átmenet és a posztkommunista gazdasági rendszerek

Irodalom:

- Szelényi I.–E. Costello: A piaci átmenet elmélete: vita és szintézis **(in. GRISZ, 123–141.)**
- L. P. King–I. Szelényi: Post-Communist Economic Systems **(in HES, 205–231.)**

5. Előadás: Gazdasági elmaradottság, gazdasági fejlődés, gazdasági stagnálás
Szeminárium: Gazdasági folyamatok

Irodalom:

- A. Gerschenkron: A gazdasági elmaradottság – történelmi távlatból **(in: GRISZ, 49–60.)**
- J. A. Schumpeter: A gazdasági fejlődés alapjelenségei **(in: GSZ, 64–79.)**
- Szántó Z.–Orbán A.: Duoglass North és az intézményi változás politikai gazdaságtana **(in.: ASZMT, 88–106.)**

- N. J. Smelser: A gazdasági stagnálás és összefüggése a társadalmi renddel (in: **GÉSZ, 49–60.**)

GAZDASÁGI INTÉZMÉNYEK SZOCIOLÓGIÁJA

6. Előadás: Munkamegosztás1.
Szeminárium: A munkamegosztás típusai
Irodalom:
- K. Marx: Kooperáció. A munka megosztása és a manufaktúra (in.: **MGE 23–29., 43–61.**)
 - K. Bücher: Munkaegyesítés és munkaközösség. A munkamegosztás típusai (in.: **MGE 31–41., 63–69.**)
 - M. Weber: A gazdasági tevékenységek megosztásának típusai (in.: **MGE 71–82.**)
7. Előadás: Munkamegosztás 2.
Szeminárium: A munkamegosztás okai és hatásai
Irodalom:
- A. Smith: A munkamegosztás szülőoka. A munkamegosztás (in.: **MGE 101–106., 129–135.**)
 - K. Marx: Az érintkezési viszonyok fejlődése. A részmunkás és szerszáma. A manufaktúra tőkés jellege (in.: **MGE 107–120., 137–139., 163–171.**)
 - É. Durkheim: Az okok. A munkamegosztás funkciója. A természetellenes formák (in.: **MGE 119–123., 141–161., 173–187.**)
 - F. W. Taylor: Üzemvezetés (in.: **MGE 197–200.**)
8. Előadás: Piac 1.
Szeminárium: Csere és verseny
Irodalom:
- M. Weber: A piaci társulások (in: **GRISZ, 147–152.**)
 - G. Simmel: Viszály (részlet) (in: **GRISZ, 153–165.**)
 - W. C. Neale: A piac az elméletben és a történelemben (in: **GRISZ: 165–180.**)
9. Előadás: Piac 2.
Szeminárium: A piaci tranzakciók társadalmi beágyazottsága

Irodalom:

- K.-D. Opp: Piaci kooperáció, társadalmi szerkezetek, piacszerkezetek **(in: GÉSZ, 129–152.)**
- R. Swedberg: A piacok szociológiája **(in: GRISZ, 199–207.)**

10. Előadás: Pénz

Szeminárium: Pénzfunkciók és különleges pénzek

Irodalom:

- G. Simmel: A pénz filozófiája (részlet) **(in: GRISZ, 279–280.)**
- Polányi K.: Pénzhasználati módok **(in: GRISZ, 281–184.)**
- V. A. Zelizer: A pénz társadalmi jelentése: „speciális” pénzek **(in: GRISZ: 285–324.)**

GAZDASÁGI SZERVEZETEK SZOCIOLÓGIÁJA

11. Előadás: Miért van hierarchia?

Szeminárium: Bürokrácia és hierarchia

Irodalom:

- M. Weber: Legális uralom bürokratikus igazgatási csoporttal **(in.: GT, 225–232.)**
- G. Miller: Piackudarcok és hierarchikus megoldások **(in.: MD, 37–63.)**

12. Előadás: Horizontális és vertikális menedzserdilemmák

Szeminárium: Menedzserdilemmák. Hierarchiakudarcok és piaci megoldások

Irodalom:

- G. Miller: Horizontális dilemmák. Vertikális dilemmák. Hierarchiakudarcok és piaci megoldások **(in.: MD, 130–195., 253–281.)**

13. Előadás: Kooperáció és vállalatvezetés

Szeminárium: Horizontális és vertikális együttműködés. Konvenciók, kultúra és elköteleződés

Irodalom:

- G. Miller: A kooperáció lehetőségei és meghatározatlansága **(MD, 283., 130–195., 253–281.)**

14. Előadás: Gazdasági szervezetek és társadalmi kapcsolathálók

Szeminárium: A tőzsde társadalomszerkezete. Hálózati gazdaság

Irodalom:

- W. Baker: Egy országos értékpapírpiac társadalomszerkezete (in.: **GRISZ**, 181–198.)
- Barabási A-L.: Hálózati gazdaság (in.: **Bh**, 216–235.)

Kötelező irodalom:

- Szántó Z. (szerk.), *A munkamegosztás gazdaság-szociológia elmélete*. Budapest: AULA, 1990. (**MGE**)
- Lengyel Gy.-Szántó Z. (szerk.), *A gazdasági élet szociológiája*. Budapest: AULA, 1994. (**GÉSZ**)
- Lengyel Gy.–Szántó Z. (szerk.), *Gazdasági rendszerek és intézmények szociológiája*. Budapest: AULA, 1998. (**GRISZ**)
- Lengyel Gy. –Szántó Z. (szerk.), *Tőkefajták*. Budapest: AULA, 1998. (**Tf**)
- Lengyel Gy. –Szántó Z. (szerk.), *Gazdaság-szociológia*. Budapest: AULA, 2007. (**GSZ**)
- N. J. Smelser–R. Swedberg (eds.), *Handbook of Economic Sociology. Second Edition*. Princeton: Princeton University Press, 2005. (**HES**)
- Gary Miller. *Menedzserdilemmák*. Budapest: AULA, 2003. (**MD**)
- Jon Elster: *A társadalom fogaskerekei*. Budapest, Osiris, 1995. (**TF**)
- Barabási Albert-László: *Behálózva. A hálózatok új tudománya*. Csíkszereda: Pallas–Akadémia Kiadó, 2008. (**Bh**)
- Csontos László (szerk), *Racionális döntések elmélete*. Budapest: Osiris, 1998. (**RDE**)
- Szántó Zoltán: *Analitikus szemléletmódok a modern társadalomtudományban*. Budapest: Helikon, 2007. (**ASZMT**)
- Max Weber: *Gazdaság és társadalom. A megértő szociológia alapvonalai I.* Budapest: KJK, 1987. (**GT**)
Max Weber: *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*. Budapest: Cserépfalvi Kiadó, 1995.

Ajánlott irodalom:

- Anthony Giddens: *Szociológia*. Budapest: Osiris, 1997.
- Richard Swedberg: *Principles of Economic Sociology*. Princeton: Princeton University Press, 2003. Amsterdam: Elsevier.